

## การพัฒนากระบวนการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบกพร่องถน ในเขตกรุงเทพมหานคร

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล<sup>1\*</sup>, ปาน กิมปี<sup>2</sup>, ชูเกียรติ ลิสุวรรณ<sup>3</sup>, เกื้อ แก้วเกต<sup>4</sup>

กุลธร เลิศสุริยะกุล<sup>5</sup>, นิตติยา ปภาพจน์<sup>6</sup>

<sup>1</sup> สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<sup>2</sup> กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ

<sup>3</sup> คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

<sup>4</sup> ศูนย์พัฒนาเยาวชน YPDC

<sup>5</sup> สมาคมสถาบันส่งเสริมและพัฒนารู้อุดชีวิต

<sup>6</sup> คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Received: 8 June 2024

Revised: 16 December 2024

Accepted: 17 December 2024

### บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาของกลุ่มเด็กบกพร่องถนในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการสร้างเสริมศักยภาพและระบบการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบกพร่องถนเป็นรายบุคคล อีกทั้งศึกษาสมรรถนะที่จำเป็น สำหรับครูข้างถนและคนทำงานกับเด็กบกพร่องถน และเพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจและการสื่อสารสาธารณะ การปฏิบัติงานของครูและองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบกพร่องถน โดยผลิตสื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และผลการปฏิบัติงานของครูและองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบกพร่องถน เก็บรวบรวม-โดยการใช้ระเบียบวิธีเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมปฏิบัติการ และการทดลองปฏิบัติจริง ผลการวิจัย พบว่า (1) ในเขตกรุงเทพมหานครมีข้อมูลพื้นฐาน สถานการณ์และสภาพปัญหาของกลุ่มเด็กบกพร่องถนที่ยังน่าเป็นห่วงทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (2) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และระบบการช่วยเหลือที่เหมาะสมในการสร้างเสริมศักยภาพ และการช่วยเหลือแบบรายบุคคล ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้รู้อุดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับตามความเหมาะสม และ 2 ระบบการช่วยเหลือที่เหมาะสม ได้แก่ การให้ทุนหรือเงินช่วยเหลือให้เด็กและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาอาชีพ การเรียนรู้รู้อุดชีวิต และการเรียนรู้เพื่อเทียบคุณวุฒิ (3) สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูข้างถนและคนทำงานกับเด็กบกพร่องถน ประกอบด้วยสมรรถนะ 3 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านทัศนคติ สมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านความรู้ ตามลำดับ และ (4) การเสริมสร้างความเข้าใจและการสื่อสารสาธารณะ โดยผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงาน ของครูและคนทำงานกับกลุ่มเด็กบกพร่องถนในทุกช่องทางเพื่อกระตุ้นความสนใจในปัญหาในการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบกพร่องถนในสังคม

**คำสำคัญ:** ระบบการช่วยเหลือ การส่งเสริมการเรียนรู้ เด็กบกพร่องถน กรุงเทพมหานคร

\* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: suwithida.c@chula.ac.th

## Development of a Proper System to Help and Promote Learning for Children in The Street / Street Children in Bangkok Metropolitan Area

Suwithida Charungkaittikul<sup>1,\*</sup>, Pan Kimpee<sup>2</sup>, Chukiat Leesuwana<sup>3</sup>,  
Kuea kaeogate<sup>4</sup>, Kulthorn Lersuriyakul<sup>5</sup>, Nittiya Pabhapote<sup>6</sup>

<sup>1</sup> Non-formal Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

<sup>2</sup> Department of Learning Encouragement, Ministry of Education

<sup>3</sup> Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University

<sup>4</sup> Youth Program Development Center

<sup>5</sup> Association of Institutes for the Promotion and Development of Lifelong Learning

<sup>6</sup> School of Science & Technology, University of the Thai Chamber of Commerce

*Received: 8 June 2024*

*Revised: 16 December 2024*

*Accepted: 17 December 2024*

---

### Abstract

This survey research aimed to study the situation and challenges faced by street children in Bangkok and to examine learning activity models for enhancing their potential and providing individualized support systems to promote appropriate learning opportunities. Additionally, it seeks to identify the essential competencies required for street educators and professionals working with street children and to explore strategies for fostering public understanding and communication about the work of educators and organizations serving this group. This includes producing media to promote and publicize the outcomes of such efforts. The study utilized a participatory action research methodology, employing tools such as surveys, questionnaires, in-depth interviews, workshops, and practical trials. The findings revealed that: (1) Situation and Challenges: The situation of street children in Bangkok remains concerning, based on both quantitative and qualitative data. (2) Learning Activity Models and Support Systems: Appropriate models for enhancing potential and providing individualized support include three formats: lifelong learning, self-development learning, and competency-based learning at appropriate levels. Two effective support systems were identified: financial assistance or grants for children and strategies for promoting learning, such as career development activities, lifelong learning opportunities, and equivalency-based learning

---

\* Corresponding Author, E-mail: suwithida.c@chula.ac.th

programs. (3) Essential Competencies for Street Educators and Workers: These include three key areas of competency: attitudes, skills, and knowledge, ranked in order of importance. (4) Public Understanding and Communication: Strategies to improve understanding and communication involve producing and disseminating media about the work of educators and professionals working with street children across all platforms. This aims to raise awareness and interest in addressing the challenges and promoting learning opportunities for street children in society.

**Keywords:** Support System, Promote Learning, Children in Street in Bangkok

## ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้อมูลสถานการณ์เด็กเร่ร่อนในประเทศไทยนั้น พบว่า กรุงเทพมหานครมีจำนวนเด็กเร่ร่อนมากที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เด็กเร่ร่อนเหล่านี้อาศัยอยู่ตามที่สาธารณะต่าง ๆ เช่น ถนนสุขุมวิท หัวลำโพง สนามหลวง เชียงสะพานพุทธ วงเวียนใหญ่ สวนศรีนครินทร์ ลาดพร้าว พัฒน์พงษ์ สวนลุมพินี และเชียงสะพานปิ่นเกล้า ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เด็กกลุ่มนี้ออกมาใช้ชีวิตบนท้องถนนมีปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (2) ปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว (3) ปัจจัยด้านปัญหาจากตัวเด็กเอง และ (4) ปัจจัยปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน ข้อมูลและสถานการณ์ที่ปรากฏ แสดงให้เห็นว่ายังมีกลุ่มเด็กบนท้องถนนเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่ขาดโอกาสในการได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและการถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้ง ๆ ที่มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน พยายามให้ความช่วยเหลือในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ แล้วก็ตาม จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนการทำงานของบุคลากรที่ให้การช่วยเหลือให้มีชุดความรู้ใหม่ที่สามารถแก้ไขปัญหาในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดความเลื่อมล้ำและการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้เป็นอย่างเป็นองค์รวมล้วนมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งและจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีกลไกการให้บริการการศึกษาหรือการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กกลุ่มนี้ที่หลากหลายและแตกต่างกันไปตามบริบทสภาพแวดล้อม และความต้องการ นอกจากนี้ ยังพบว่ากิจกรรมการพัฒนากลุ่มเด็กบนท้องถนนต้องปรับกระบวนการให้บริการที่สามารถเข้าถึงและมีความเป็นองค์รวมมากยิ่งขึ้น ยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ อาทิ ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ทำงานด้านนี้ในทุกระดับ

ด้วยการตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญในเรื่องดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนา “โครงการพัฒนาระบบการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานคร” การดำเนินการวิจัยยึดหลักการมีส่วนร่วมของเครือข่ายความร่วมมือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย การเพิ่มศักยภาพครูข้างถนนและคนทำงานและการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งในงานนี้ เด็กบนท้องถนน (Children in The Street / Street Children) หมายถึง กลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาส อยู่ในสภาวะยากลำบาก มีความเปราะบาง หรืออยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะไม่สามารถเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ ใช้ชีวิตตามลำพัง หรือกับกลุ่มเพื่อน หรือกับผู้ปกครองในพื้นที่สาธารณะที่อาจเป็นข้างถนนสายหลัก บริเวณใต้สะพาน ที่ว่างที่เป็นพื้นที่สาธารณะในชุมชน ใกล้พื้นที่ก่อสร้าง หรือบริเวณศูนย์การค้าขนาดใหญ่ ร้านเกมส์ โดยมักจะใช้เวลาในพื้นที่สาธารณะดังกล่าวตั้งแต่ช่วงบ่ายไปถึงเวลาตี ซึ่งเด็กเหล่านี้อาจมาจากครอบครัวแตกแยก ถูกทำร้ายจนต้องหลบหนี ถูกทอดทิ้งจากพ่อแม่ผู้ปกครอง กำพร้า หรือไม่มีก็ได้ อาจมีที่อยู่ประจำที่แน่นอนหรือไม่แน่นอนก็ได้ ในกรณีที่มีที่อยู่อาศัยและ/หรืออยู่กับผู้ปกครอง สภาพของที่อยู่อาศัยจะทรุดโทรม อยู่ในที่รกร้าง และโดยรวมมักจะมีฐานะยากจนขัดสน ไม่สามารถพึ่งตนเองได้แม้กระทั่งการดำรงชีวิตระดับพื้นฐาน และไม่มี

ศักยภาพพอที่จะเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้ หรือมีแนวโน้มจะไม่ได้รับการศึกษา หรือหลุดออกจากระบบ การศึกษากลางคันเนื่องจากฐานะทางการเงิน เด็กกลุ่มนี้นอกจากอยู่กับผู้ปกครองแล้ว ยังมีเด็กที่ต้องใช้ชีวิตตามลำพัง หรืออยู่ร่วมกับเด็กอื่นที่มีสภาพการดำรงชีวิตทำนองเดียวกัน กลุ่มเด็กเหล่านี้ยังรวมถึงกลุ่มเด็กที่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากองค์กร มูลนิธิ หน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่องการดำรงชีวิตด้านที่อยู่อาศัย มีอาหาร และปัจจัยเบื้องต้นในการดำรงชีวิต แต่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา สถานการณ์และสภาพปัญหาของกลุ่มเด็กบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการสร้างเสริม ศักยภาพและระบบการช่วยเหลือ และส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบนท้องถนนกลุ่มเด็กบนท้องถนนรายบุคคล
3. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูข้างถนนและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนน
4. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจและการสื่อสารสาธารณะการปฏิบัติงานของครูและองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนน
5. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และการสื่อสารสาธารณะ โดยผลิตสื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และผลการปฏิบัติงานของครูและองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนน

### กรอบแนวคิดของการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการพัฒนาระบบการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบนท้องถนน (Children in The Street / Street Children) ในเขตกรุงเทพมหานคร

## วิธีดำเนินการวิจัย

### แบบแผนการวิจัย

การดำเนินการอาศัยกรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

### ตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่าง คือ เด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร กระจายอยู่ตามเขตต่าง ๆ 22 เขต รวมจำนวนเด็กเร่ร่อนที่พบทั้งสิ้นจำนวน 5,409 คน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่าง คือ บุคลากรจาก 4 องค์กร ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย (1) มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาศุภบุคคล (Mercy) (2) มูลนิธิสายเด็ก (ศูนย์เดอะฮับสายเด็กหัวลำโพง) (3) ศูนย์สร้างโอกาสเด็ก กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 แห่ง คือ ศูนย์สร้างโอกาสเด็กพระราม 8 และ ศูนย์สร้างโอกาสเด็กพระปกเกล้า และ (4) มูลนิธิบ้านนกขมิ้น รวมถึงกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และ องค์กรเฟรนด์อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย

### เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ การสำรวจ (Survey) แบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การจัดประชุมปฏิบัติการ (Workshop) และการทดลองปฏิบัติจริง

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีการรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานโดยอาศัยทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณได้จากการสำรวจข้อมูล โดยใช้ Google Form ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของศูนย์สร้างโอกาสเด็กกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2563 ระหว่างเดือนตุลาคม 2562 - กันยายน 2563 ประกอบด้วย (1) มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาศุภบุคคล (Mercy) (2) มูลนิธิสายเด็ก (ศูนย์เดอะฮับสายเด็กหัวลำโพง) (3) ศูนย์สร้างโอกาสเด็ก กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 แห่ง คือ ศูนย์สร้างโอกาสเด็กพระราม 8 และ ศูนย์สร้างโอกาสเด็กพระปกเกล้า และ (4) มูลนิธิบ้านนกขมิ้น รวมถึง กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และ องค์กรเฟรนด์อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐานและสถิติเชิงบรรยาย ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล

## ผลการวิจัย

การดำเนินการให้การช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบนท้องถนน ควรคำนึงถึงคุณลักษณะและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล การเรียนเพื่อที่จะรู้และความสอดคล้องเชื่อมโยงกับชีวิต เพื่อที่จะนำไปสู่การช่วยเหลือที่เหมาะสม และพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ทุกภาคส่วนทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ รวมถึงมีกระบวนการสะท้อนคิดและการแลกเปลี่ยนความรู้ ผลจากการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และทำงานในลักษณะการบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นองค์รวมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก ครอบครัว ชุมชนและสังคม การพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในอนาคตควรมุ่งเน้น

การสำรวจและจัดทำระบบฐานข้อมูลเด็กบกพร่องถนเป็นรายบุคคลให้ครอบคลุมทุกประเภทและทุกพื้นที่ และเพิ่มกระบวนการติดตามประเมินผลความก้าวหน้าในชีวิตของเด็กบกพร่องถนเป็นรายบุคคล การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันของเครือข่ายที่มีผลต่อตัวเด็กเป็นรายกรณี รวมถึงลักษณะการทำงานอย่างมีส่วนร่วม โดยรวม เพื่อพัฒนาระบบช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้เด็กเหล่านี้ให้เหมาะสมและเกิดคุณค่าต่อสังคมต่อไป

## อภิปรายผล

1. ผลประมวลข้อมูลพื้นฐาน สถานการณ์และสภาพปัญหาของกลุ่มเด็กบกพร่องถนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณทุกพื้นที่และข้อมูลเชิงคุณภาพของเด็กบกพร่องถนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากข้อมูล Google Form จากการวิเคราะห์แบบบันทึกข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคลฯ จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของกศน.กทม. พบว่ามีเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร กระจายอยู่ตามเขตต่าง ๆ 22 เขต รวมจำนวนเด็กเร่ร่อนที่พบจำนวน 152 คน และผลจากการสัมภาษณ์ 5 องค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กบกพร่องถนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ข้อมูลของศูนย์สร้างโอกาสเด็กกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ.2563 ระหว่างเดือนตุลาคม 2562 - กันยายน 2563 รายงานว่า จำนวนเด็กที่รับบริการ จำนวน 5,029 คน ข้อมูลของมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (ศูนย์เมอร์ซี) พบว่ามีเด็กบกพร่องถนที่อยู่ในศูนย์เมอร์ซีดูแลอยู่ โดยมีประมาณ 80 คน ข้อมูลของมูลนิธิสายเด็กประมาณ 200 คน และข้อมูลจากองค์กรเฟรนด์อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย มีเด็กบกพร่องถน ประมาณ 100 คน โดยในช่วงเดือนตุลาคม 2562 - กันยายน 2563 มีจำนวนเด็กบกพร่องถน รวมทั้งสิ้น 5,409 คน

จะเห็นได้ว่า สถานการณ์ของเด็กบกพร่องถนเปลี่ยนแปลงไปทุกปี และจำนวนของเด็กบกพร่องถนมีจำนวนสูงขึ้น และสถานการณ์นี้ก็ได้เกิดขึ้นกับหลายพื้นที่ในประเทศไทย ดังที่ ข้อมูลจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่รายงานผลการช่วยเหลือเด็กนอกระบบการศึกษาของ 20 จังหวัดต้นแบบสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน น่าน แพร่ สุโขทัย พิษณุโลก ภูเก็ต สงขลา สุราษฎร์ธานี ยะลา ขอนแก่น อ่างทอง จันทบุรี มหาสารคาม นครราชสีมา สุรินทร์ อุบลราชธานี นครนายก ระยอง และกาญจนบุรี รวม 155 อำเภอ โดยข้อมูลล่าสุดเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2562 พบเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ชุดแรกจำนวน 23,382 คน จากการเก็บข้อมูลรายบุคคลพบ เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน จำนวน 13,263 คน จากการสำรวจเราพบปัญหาหลัก ๆ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ครอบครัว/สังคม 2) เศรษฐกิจ 3) พฤติกรรม และ 4) สุขภาพ โดยแบ่งกลุ่มการช่วยเหลือเป็น 1) ความต้องการเตรียมความพร้อมหรือฟื้นฟูเยียวยา ก่อนเข้าศึกษาต่อ/ฝึกอาชีพ จำนวน 7,845 คน 2) ต้องการศึกษาต่อ จำนวน 4,250 คน และ 3) ต้องการฝึกอาชีพ จำนวน 3,923 คน ขณะนี้ทั้ง 20 จังหวัด อยู่ระหว่างจัดทำแผนช่วยเหลือรายกรณีโดยทีมสหวิชาชีพ เพราะเด็กแต่ละคนมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน โดยการสนับสนุนทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพเบื้องต้นกรณีละ 4,000 บาท รวมถึงมีระบบพี่เลี้ยงติดตามการช่วยเหลือรายคน เพื่อป้องกันการหลุดออกนอกระบบซ้ำ และคาดว่าจะให้มีการค้นพบตัวเด็กนอกระบบทั้งหมดได้ภายในกลางปี 2563 โดยเป้าหมายในการดูแลเด็กนอกระบบของ กสศ. และ 20 จังหวัดนำร่อง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) เด็กปฐมวัย 2-6 ปี ที่ยากจน สามารถเข้ารับการดูแลโดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนในพื้นที่ 2) เด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ให้เข้าศึกษาต่อใน กศน. หรือโรงเรียนที่มีระบบการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น และมีระบบแนะแนวเพื่อป้องกันเด็กหลุดออกนอกระบบซ้ำ 3) เด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ประสงค์จะได้รับการฝึกอาชีพ ให้สามารถหารายได้ดูแลตนเองและครอบครัว ด้วยการฝึกทักษะอาชีพ โดยกลไกจังหวัดจะประสานความ

ร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษา พัฒนาฝีมือแรงงาน วิทยาลัยการอาชีพ (Equitable Education Fund, 2019) ซึ่ง Jitradub & Mohammadraksaphon (2020) ได้อธิบายว่า แนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสม ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเบื้องต้นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่าสามารถแบ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ “เด็กบนท้องถนน” เป็นเด็กเร่ร่อนที่ใช้ชีวิตหรือทำงานบนท้องถนน ใช้เวลาส่วนมากหรือมีความผูกพันกับพื้นที่สาธารณะ เช่น ตลาด สวนสาธารณะ ใต้สะพานลอยหรือทางด่วน ใช้ชีวิตอิสระเสรีเป็นกลุ่ม และกลุ่มที่ 2 คือ “เด็กกลุ่มเสี่ยง” หรือเด็กล่องลอย เป็นเด็กและเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับเด็กกลุ่มแรก ใช้ชีวิตอยู่บนท้องถนนหรือพื้นที่สาธารณะเป็นครั้งคราว ใกล้เคียงออกจากบ้าน โรงเรียนเต็มที อาจมีปัญหาเชิงพฤติกรรมและมีความเสี่ยงที่จะพัฒนาไปเป็นเด็กบนท้องถนนแบบถาวร เด็กกลุ่มนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจนน่าตกใจ ซึ่งการดูแลและพัฒนาเด็กเยาวชนทั้งสองกลุ่มให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องทำอย่างเป็นระบบควบคู่กันไปทั้งด้านกฎหมาย นโยบาย แผนงาน และด้านการดำเนินงานเชิงพื้นที่

นอกจากนี้ ผลการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพของกลุ่มเด็กบนท้องถนนที่มีแนวโน้มจะไม่ได้รับการศึกษา หรือเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยได้เกิดมุมมองความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้กระจ่างมากขึ้น จึงได้ให้คำนิยามของกลุ่มเด็กบนท้องถนนใหม่ที่ครอบคลุมและมีความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย เด็กบนท้องถนน (Children in The Street / Street Children) หมายถึง กลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาส อยู่ในสภาวะยากลำบาก มีความเปราะบาง หรืออยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะไม่สามารถเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ ใช้ชีวิตตามลำพัง หรือกับกลุ่มเพื่อน หรือกับผู้ปกครองในพื้นที่สาธารณะที่อาจเป็นข้างถนนสายหลัก บริเวณใต้สะพาน ที่ว่างที่เป็นพื้นที่สาธารณะในชุมชน ใกล้พื้นที่ก่อสร้าง หรือบริเวณศูนย์การค้าขนาดใหญ่ ร้านเกมส์ โดยมักใช้เวลาในพื้นที่สาธารณะดังกล่าวตั้งแต่ช่วงบ่ายไปถึงเวลาตี ซึ่งเด็กเหล่านี้อาจมาจากครอบครัวแตกแยก ถูกทำร้ายจนต้องหลบหนี ถูกทอดทิ้งจากพ่อแม่ผู้ปกครอง กำพร้า หรือไม่ก็ได้ อาจมีที่อยู่ประจำที่แน่นอนหรือไม่แน่นอนก็ได้ ในกรณีที่มีที่อยู่อาศัยและ/หรืออยู่กับผู้ปกครอง สภาพของที่อยู่อาศัยจะทรุดโทรม อยู่ในที่รกร้าง และโดยรวมมักจะมีฐานะยากจนขัดสน ไม่สามารถพึ่งตนเองได้แม้กระทั่งการดำรงชีวิตระดับพื้นฐาน และไม่มีศักยภาพพอที่จะเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้ หรือมีแนวโน้มจะไม่ได้รับการศึกษา หรือหลุดออกจากระบบการศึกษากลางคันเนื่องจากฐานะทางการเงิน เด็กกลุ่มนี้นอกจากอยู่กับผู้ปกครองแล้ว ยังมีเด็กที่ต้องใช้ชีวิตตามลำพัง หรืออยู่ร่วมกับเด็กอื่นที่มีสภาพการดำรงชีวิตทำนองเดียวกัน กลุ่มเด็กเหล่านี้ยังรวมถึงกลุ่มเด็กที่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากองค์กร มูลนิธิ หน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่อง การดำรงชีวิตด้านที่อยู่อาศัย มีอาหาร และปัจจัยเบื้องต้นในการดำรงชีวิต แต่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษาอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับข้อมูลในเอกสาร General comment 21 (GC 21) หรือ การพัฒนาข้อเสนอแนะทั่วไปที่ 21 โดยคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก องค์การสหประชาชาติ ที่ได้ออกแบบการจัดการป้องกันปัญหา พร้อมพัฒนาองค์รวมตามหลักสิทธิเด็ก ภายใต้การดำเนินตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เล็งเห็นว่าสถานการณ์เด็กเร่ร่อนต้องมีการดูแลแก้ไขในทุกมิติ (The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 2017)

2. ตอนที่ 2 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และระบบส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างเสริมศักยภาพและรูปแบบการช่วยเหลือกลุ่มเด็กบนท้องถนนรายบุคคล ดังนี้

2.1 รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการสร้างเสริมศักยภาพประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับตามความเหมาะสม โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีเป้าหมายเพื่อจัดให้มีระบบกระตุ้น ชี้นำหรืออำนวยความสะดวกด้วยวิธีการใด ๆ ให้บุคคลสามารถเรียนรู้ในเรื่องที่ตนสนใจได้ด้วยตนเอง สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทได้ในเวลาใด ๆ ที่ตนสะดวกโดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควรและเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวาง รู้เท่าทันพัฒนาการของโลกอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งนำความรู้ไปเติมเต็มชีวิตให้แก่ตนเองหรือเกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยอาจได้รับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสม

(2) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัดของตน การประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การยกระดับคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ชุมชน หรือสังคม หรือเพื่อประโยชน์แห่งความรอบรู้ของตนโดยอาจได้รับการรับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสม

(3) การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ มีเป้าหมายเพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน หรือผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะได้รับการศึกษาในโรงเรียน หรืออยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร หรือไม่มีหน่วยงานอื่นใดไปดำเนินการ เพื่อให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่อธิบายกิจกรรมการศึกษานอกระบบว่าเป็นการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การส่งเสริมการรู้หนังสือ และการส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง ที่ประกอบด้วยการศึกษาเพื่อพัฒนาการงานและอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน (Thammawithikun, 2010) ดังที่ National Child and Youth Development Promotion Board (2018) ได้ให้แนวทางการมีส่วนร่วม และเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในทุกระดับโดยมุ่งเน้นให้เกิดการเชื่อมโยง ระบบจุลภาคต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน เช่น การเชื่อมโยงระหว่างครอบครัวกับสถาบันการศึกษา การเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ครอบครัวกับเด็กและเยาวชน และการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างเด็ก เยาวชนกับผู้สูงอายุ รวมไปถึงการเชื่อมประสานระหว่างกลไกการทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับพื้นที่กับส่วนกลาง นอกจากนี้ มิติของเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องครอบคลุมการเรียนรู้ทุกรูปแบบตลอดช่วงชีวิตแบบองค์รวม (Comprehensive View) ที่ครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้ทุกด้าน ซึ่งในกรณีของกลุ่มเด็กบ้นท้อถวน มีเนื้อหาที่จำเป็นมาก 2 เรื่อง ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพ และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิ ซึ่งหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญกับสภาพ ปัญหา ความต้องการของผู้เรียน อุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของโอกาสการเรียนรู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบที่มีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งครอบคลุมวงจรชีวิตทั้งหมด และประกอบด้วยรูปแบบต่าง ๆ ของการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการข้างต้น การคำนึงกลุ่มเด็กในลักษณะผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รูปแบบการจัดการศึกษามุ่งสู่การตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก การส่งเสริมแรงจูงใจที่จะเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้ต้องมุ่งเน้นที่จะพัฒนาขีดความสามารถในการเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ที่ตนเองเป็นผู้ชี้้นำให้มากที่สุด สอดคล้องกับ Imsuwan (2009) ที่อธิบายวิธีเรียนการศึกษานอกระบบที่ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องเรียนด้วยตนเอง ต้องควบคุมตนเองให้เรียนอย่างจริงจัง มีความตั้งใจจริง มีเป้าหมายของการเรียนที่ชัดเจน มีวิธีการเรียนเฉพาะของตนเอง เช่น อาจเรียนคนเดียว หรือจับคู่ หรือรวมกลุ่มเล็ก ๆ ช่วยกันเรียน ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบตนเองได้ มีวินัยในตนเอง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบ้นท้อถวนควรเน้นที่การพัฒนาตนเองในลักษณะการส่งเสริมทักษะชีวิตเพื่อให้กลุ่มเด็กบ้นท้อถวนมีความรู้ มีทักษะ และแฉดคติที่ดีต่อตนเองและสังคม องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องสร้างรากฐานที่มั่นคงด้านทักษะ

ให้ความสำคัญกับทุกรูปแบบของการเรียนรู้ ให้ความร่วมมือในการจัดสรรทรัพยากร และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร จากทุกภาคส่วน สนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกช่วงเวลาในชีวิต และปรับปรุงการเข้าถึง คุณภาพ และความเป็นธรรมในการเรียนรู้ สร้างเงื่อนไขสำคัญในสังคม อาทิ แนวคิดคุณภาพของโอกาสการเรียนรู้ ความหลากหลายของการจัดการเรียนรู้ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการสนับสนุนนโยบายเศรษฐกิจ ตลาดแรงงาน สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับทุกคน ดังที่ Jarungkiattikul (2018) ได้ให้แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย ได้แก่ 1. การจัดการศึกษา สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความถนัด ความสนใจ ความแตกต่างของบุคคล และมีรูปแบบที่เหมาะสมตามสภาพและความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย 2. การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ 3. ภาศึเครือข่าย การศึกษาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในการเสนอแนะในการจัดการศึกษา รวมทั้งกำหนดมาตรฐานการศึกษา และ 4. ผู้เรียน/ผู้รับบริการสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นไปตามหลักการในการจัดการศึกษา ตาม มาตรา 22 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 (Office of the National Education Commission, 2002) และพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2008) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2.2 ระบบการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบนท้องถนน ระบบการช่วยเหลือ และส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การบริหารจัดการและกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุน และ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิ ตามระดับ แก่เด็กบนท้องถนนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการ และมีหลักฐานการทำงานที่ ตรวจสอบได้ มีการส่งเสริม พัฒนา การป้องกัน และแก้ไขปัญหาเพื่อให้เด็กบนท้องถนนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจาก วิกฤติทั้งปวง

2.3 ระบบการช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบนท้องถนนควรเน้นการช่วยเหลือเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา ให้มีโอกาสดำเนินการศึกษาในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้ เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ซึ่งผลการวิจัยพบ ระบบการช่วยเหลือเหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบนท้องถนนที่สำคัญ ได้แก่ การให้ ทุนหรือเงินช่วยเหลือให้เด็กได้มีโอกาสเข้าสู่ระบบการศึกษา การให้ทุนหรือเงินช่วยเหลือ เพื่อไม่ให้เด็กหลุดออกจาก ระบบการศึกษา และการส่งเสริมให้หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง แก่กลุ่มเด็กบนท้องถนนหรือเด็กกลุ่มเปราะบาง ส่วน แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบนท้องถนน ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาอาชีพ การเรียนรู้ ตลอดชีวิต และการเรียนรู้เพื่อเทียบคุณวุฒิ โดยคณะผู้วิจัยได้จัดทำแบบบันทึกข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล และจัดประชุม ชี้แจงหลักเกณฑ์การขอรับการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบนท้องถนน หลังจากนั้น มี 4 องค์กรที่ ส่งแบบบันทึกข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อขอรับการช่วยเหลือผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ มูลนิธิส่งเสริม การพัฒนาบุคคล (Mercy) มูลนิธิบ้านนกขมิ้น ศูนย์สร้างโอกาสเด็กกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานสวัสดิการสังคม สำนักพัฒนาสังคม และมูลนิธิสายเด็ก 1387 ซึ่งผลพบว่า มีการพัฒนาโครงการออกมาใน 3 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรม

การพัฒนาอาชีพ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้เพื่อเทียบคุณวุฒิ การทำงานแบบ Buddy สนับสนุนการทำงานในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กบนท้องถนนของแต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลและการปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรม Buddy ร่วมกับ 4 องค์กรที่ทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนนดังกล่าว พบกระบวนการในการช่วยเหลือและการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบนท้องถนน จะเห็นได้ว่า ครูมีหน้าที่จะต้องเติมเต็มจิตวิทยาเชิงบวกให้แก่เด็ก ประเด็นนี้สอดคล้องกับอนุสรณ์ อำไพรัตน์ (2545) ที่กล่าวถึงครูข้างถนนและเด็กเร่ร่อนต้องมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา เรียนรู้สภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ทักษะคิดของเด็กเร่ร่อนแต่ละคนจากการทำกิจกรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยครูข้างถนนเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ที่ได้ลงพื้นที่คลุกคลีกับเด็กเร่ร่อนเพื่อที่จะได้รับรู้ถึงความต้องการของแต่ละคนและหาทางตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งสอดคล้องกับประกาศรับปฏิญญาสากลและการมีพันธกรณีในการดำเนินตามบทบัญญัติในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 26 โดยบัญญัติว่า “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษาจะต้องเป็นการบังคับ” นอกจากนี้ ผลการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพของกลุ่มเด็กบนท้องถนนที่มีแนวโน้มจะไม่ได้รับการศึกษา หรือเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 203 คน พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความสนใจและตั้งใจในการศึกษา มีความต้องการอยากไปโรงเรียน อยากมีเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน มีเพียงบางส่วนที่ขาดแรงจูงใจในการศึกษา ไม่ค่อยสนใจเรียน และมีบางส่วนที่สนใจในการศึกษาแต่ขาดปัจจัยสนับสนุน มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจครอบครัว ซึ่งส่งต่อผลให้เด็กไม่ได้รับ เข้าการศึกษาต่อ ความพร้อมและความสนใจในการให้การสนับสนุนจากครอบครัว พบว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว รายได้ไม่เพียงพอ ทำให้ขาดการสนับสนุนทางการศึกษา และเด็กบนท้องถนนส่วนใหญ่มีความต้องการความช่วยเหลือทางด้านชีวิตความเป็นอยู่ที่มีมั่นคงปลอดภัย เด็กต้องการทุนค่าใช้จ่ายในการใช้ดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ค่าอาหาร ค่ารถเดินทางไปโรงเรียน เป็นต้น และมีความต้องการค่าใช้จ่ายที่จะต่อยอดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป หรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเพิ่มเติมเสริมความรู้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต้องให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบนท้องถนน ซึ่งสอดคล้องกับ Surakhajomdej & Yoosaaard (2017) ได้ให้แนวทางการแก้ไขปัญหาลูกเร่ร่อน กล่าวคือ การช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนนั้นจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือจากทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ช่วยเหลือทำงานกันเป็นเครือข่าย เริ่มตั้งแต่คนในชุมชนคอยเป็นหูเป็นตา ถ้าพบเห็นเด็กเป็นกลุ่มมั่วสุมหรือเด็กเร่ร่อนไร้ที่พึ่ง ก็ต้องโทรแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาตรวจสอบดูแล สำหรับด้านการศึกษา ควรดำเนินการร่วมมือกันกับสำนักงานการศึกษานอกระบบและศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้มีการศึกษา เพื่อจะได้พัฒนาชีวิตตนเองให้ดีขึ้น ร่วมกับศูนย์ฝึกอาชีพ เพื่อที่จะฝึกอาชีพให้กับพวกเขาเพื่อที่จะหารายได้ในอนาคต รวมทั้งควรมีการร่วมมือกันทำงานทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน

3. ตอนที่ 3 สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูข้างถนนและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนน สมรรถนะ (Competency) ที่จำเป็นสำหรับครูข้างถนนและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนน หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ (Knowledge, Skills and Personal Attribute) ของบุคคลที่จำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูข้างถนนและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนน ประกอบด้วย สมรรถนะ 3 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านทัศนคติ สมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านความรู้ ซึ่งผลการประเมินสมรรถนะที่จำเป็นที่ใช้การทำงานของครูข้างถนนและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนนส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ สมรรถนะด้านทัศนคติ รองลงมาคือสมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านความรู้และผลการวิเคราะห์พบสมรรถนะที่ใช้ในการทำงานของครูและคนทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนน พบสมรรถนะที่มีความจำเป็นมากที่สุดจำนวน 7 อันดับ ได้แก่ การมีจิตอาสา และ

การยึดถือผลประโยชน์ของเด็กและสังคมเป็นหลัก การทำงานแบบมีส่วนร่วมในลักษณะทีม การยอมรับความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และพฤติกรรมอื่นของกลุ่มเด็กบนท้องถนน ความสามารถในการทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีความกดดันสูง เคารพความเป็นมนุษย์ของกลุ่มที่ทำงานด้วย การเห็นความสำคัญของตัวเด็กโดยสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มจากตัวเด็กเอง และระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น ทั้งด้านวิถีคิด และวิธีการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sibmeunpiam (1992) พบว่า คุณลักษณะที่ดีของผู้ทำงานให้การช่วยเหลือเด็ก ควรเป็นบุคคลที่มีสามัญสำนึกรับรู้ และเข้าใจถึงปัญหาของเด็ก ปัญหาสังคม และผู้อื่นที่อยู่รอบข้าง โดยพยายามสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี ทั้งที่เป็น วจนภาษาและอวัจนภาษา เพื่อให้การดำเนินงานในการช่วยเหลือเด็กเป็นด้วยดี และคนที่ทำงานกับเด็ก ต้องรักเด็ก เข้าใจเด็ก อันนี้เป็นพื้นฐานแรกเลย และมีทักษะในการพิจารณาว่า เด็กมีปัญหาอะไร พฤติกรรมสมอง ความจำ หรือเรื่องอะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับเด็ก สิ่งเหล่านี้คนทำงานต้องสามารถพลิกแพลง ปรับใช้ให้เหมาะสมกับเด็กด้วย และต้องสามารถประเมินได้ว่างานที่ทำพัฒนาเพียงใด และเด็กก้าวหน้าแค่ไหน

การพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูช่างถนนและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนนต้องอาศัยรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะที่มีความเฉพาะและเหมาะสมกับการทำงานของครูและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนน ซึ่งรูปแบบและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูช่างถนนและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนน ควรเน้นการพัฒนาในลักษณะการให้การศึกษาและการฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะ (Competency-Based Training Model) โดยเน้นที่ความสามารถในการทำงานเป็นสำคัญ ซึ่งในการทำงานของครูช่างถนนและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนนนั้น ต้องใช้ความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลเพื่อจะทำภารกิจของงานนั้น ถ้าบุคคลใดมีความสามารถในการทำงานได้ เรียกว่า เป็นคนที่มีสมรรถนะในการทำงาน และในทางตรงข้ามถ้าบุคคลใดไม่สามารถทำงานได้ก็เรียกว่าเป็นคนไม่มีสมรรถนะ การสร้างเสริมให้คนมีความสามารถในการทำงานเป็นการสร้างสมรรถนะให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล และการออกแบบสมรรถนะ รวมถึงการฝึกอบรมคนให้มีสมรรถนะสำหรับการทำงานจึงเป็นสาระสำคัญของการพัฒนาศักยภาพครูช่างถนนและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจุดประสงค์ของการฝึกอบรมฐานสมรรถนะ (Competence-based Training) คือ การพัฒนาความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ทำให้บุคคลมีความสามารถในการปฏิบัติภาระงานนั้น ๆ ได้ด้วย ดังนั้น Competence-based Training หรือ Competency-based Training หรือการฝึกอบรมบนฐานความสามารถ หมายถึง การใช้ความสามารถที่จำเป็นสำหรับการทำงานมาใช้เป็นฐานของการจัดฝึกอบรม หรือนำมาใช้เป็นเนื้อหาของการฝึกอบรม ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถตามเนื้อหา นั้น เรียกสั้น ๆ ว่า “การฝึกอบรมฐานสมรรถนะ” ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ระบบของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในการกำหนดความต้องการ จำเป็น และ/หรือการออกแบบ การจัดฝึกอบรม หรือการประเมินการฝึกอบรม จำเป็นจะต้องมีความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดและหลักการดำเนินงานขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับฐานสมรรถนะด้วย ดังนั้น การสร้างมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน จึงเป็นมาตรฐานที่กำหนด ในรูปสมรรถนะของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากรให้เกิดสมรรถนะการปฏิบัติงานตาม มาตรฐานที่กำหนดขึ้น โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น กรอบมาตรฐานสมรรถนะ ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการจ้างงาน สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการหลักฐานการประเมินสมรรถนะขอบเขตของ เนื้อหา และทักษะชีวิต เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานสมรรถนะ (จะเต็ด เปาโสภา, 2547) หากองค์กรสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาชีพและสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นมาได้ ย่อมจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพภายในองค์กรได้

4. ตอนที่ 4 การเสริมสร้างความเข้าใจและการสื่อสารสาธารณะ โดยผลิตสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และผลการปฏิบัติงานของครูและองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนน ผลการวิจัยพบว่า การช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบนท้องถนนต้องมีการเสริมสร้างความเข้าใจและการสื่อสารสาธารณะ โดยผลิตสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และผลการปฏิบัติงานของครูและองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนนที่หลากหลาย ได้แก่ ข่าว ภาพข่าว บทความ วิดีโอ สื่อ Info graphic คู่มือการบริหารจัดการสำหรับผู้ปฏิบัติงาน คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กบนท้องถนน ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อมวลชนทั่วไป หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ทีวี วิทยุ เว็บไซต์และสื่อโซเชียลมีเดีย อาทิ เฟสบุ๊ก ยูทูบ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน โครงการฯ นำเสนอต่อ กสศ. และเผยแพร่ต่อสาธารณะ และการจัดเวทีสาธารณะเพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงาน โครงการฯ นำเสนอสถานการณ์เด็กบนท้องถนน ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งช่องทางในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข่าวสารและผลการปฏิบัติงานของโครงการพัฒนาระบบการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานคร ครูข้างถนนและองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบน รวมทั้งข่าวสารการปฏิบัติงานร่วมกับครูข้างถนนและองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนนต่อสาธารณะผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ประกอบด้วย เว็บไซต์ชื่อ [www.childreninstreetthailand.com](http://www.childreninstreetthailand.com) ช่องทางโซเชียลมีเดียแฟนเพจเฟสบุ๊ก [childreninstreetthailand](https://www.facebook.com/childreninstreetthailand) ช่องทางยูทูบช่อง [childreninstreetthailand](https://www.youtube.com/channel/UC...) ไลน์กลุ่มชื่อ “คนทำงาน CHILDREN IN STREET” เพื่อสื่อสารไปถึงกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ ๆ ได้แก่ กลุ่มครูข้างถนนหรือคนที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กบนท้องถนนเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษากลุ่มเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยง หรือกลุ่มเด็กที่เปราะบางในด้านการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐหรือเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กบนท้องถนนเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษากลุ่มเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยง หรือกลุ่มเด็กที่เปราะบางในด้านการศึกษาและสาธารณะชนทั่วไปรวมทั้งสื่อมวลชนต่าง ๆ โดยในแฟนเพจเฟสบุ๊ก CHILDRENINSTREETTHAILAND มีผู้ติดตามที่เป็นครูข้างถนน คนทำงานเกี่ยวกับเด็กบนท้องถนนและเด็กด้อยโอกาส รวมทั้งสาธารณะชนทั่วไปที่สนใจ จำนวน 614 คน และนำเสนอข่าวสาร สารความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมของโครงการในช่องเดือนกันยายน 2562 - พฤศจิกายน 2563 นอกจากนี้ โครงการฯ ยังได้ที่มีการผลิตข่าวและภาพข่าว ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโครงการฯ ส่งให้สื่อมวลชนต่าง ๆ ได้ช่วยเผยแพร่กระจายข่าวสารให้ อีกด้วย ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากสื่อต่าง ๆ ช่วยเผยแพร่ให้อย่างมากมาย และมีการผลิตเอกสารคู่มือ E-Book สำหรับการทำงานที่มีประสิทธิภาพของครู จำนวน 4 เล่ม ได้แก่ ดังนี้ เล่ม 1 โต้คลื่นงานบริหารจัดการ “แนวทางการบริหารจัดการสำหรับการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบนท้องถนน” เล่ม 2 จัดการให้เรียนรู้ “แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบนท้องถนน” เล่ม 3 เสี่ยงกู้เพื่อความเสมอภาค “เรื่องเล่าจากครูที่ทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนน” เล่ม 4 ของฝาก...ชาวจิตอาสา “การทำงานของครูที่ทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนน”

ผลการดำเนินการสร้างช่องทางที่เป็นสื่อกลางที่นำเสนอ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและผลการปฏิบัติงานของโครงการฯ รวมทั้งข่าวสารการปฏิบัติงานร่วมกับครูข้างถนนและองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนนต่อสาธารณะ ในหลายรูปแบบที่ผ่านมาได้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสื่อสารข้อมูลสาระความรู้หรือกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนทำงานและก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเกี่ยวกับเด็กบนท้องถนนอีกด้วย เกิดเป็นภาคีเครือข่ายครูข้างถนนและคนทำงานด้านเด็กบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานครขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน เกิดการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกันในการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบนท้องถนนในสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการทำความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสาธารณชนโดยผ่านสื่อต่าง ๆ นั้นเอง

การสื่อสารถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ที่สามารถทำให้สังคมดำรงอยู่ได้และทำให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาเป็นไปได้อย่างสะดวก เกิดการผลักดันสังคมให้พัฒนาไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสังคมและประเทศจะพัฒนาได้นั้น ประชาชนจะต้องได้รับความรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เจตคติ ความเชื่อ พฤติกรรม วิถีชีวิตที่สอดคล้องเข้ากันได้กับสภาพสังคมที่เกิดขึ้น (Servaes, 2003) ในการทำงานกับกลุ่มเด็กบวทองถนน การเสริมสร้างความเข้าใจและการสื่อสารสาธารณะสามารถปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อทัศนคติและพฤติกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาในทุกระดับได้ แต่ทั้งนี้ การสื่อสารเพื่อการพัฒนาที่ดีควรมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารนั้น ๆ ได้ โดยสื่อที่ใช้ควรมีความหลากหลาย เป็นสื่อที่ถูกผลิตในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจและความสอดคล้องร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้โดยง่าย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2558)

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษากำหนดยุทธศาสตร์การช่วยเหลือและระบบการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบวทองถนนจากผลการวิจัยที่ได้ ขยายผลการนำระบบการช่วยเหลือและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเด็กบวทองถนนไปสู่การปฏิบัติ และมีการสื่อสารการทำงานระหว่างเครือข่ายอย่างเป็นองค์รวมเพื่อให้การดำเนินการส่งเสริมกันและกันมากยิ่งขึ้น

1.2 ภาครัฐควรมีการสนับสนุนหน่วยงานและองค์กรที่ดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบวทองถนนอย่างเหมาะสม เช่น การจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน ให้ครอบคลุมทั้งเรื่องอาหารของเด็ก เสื้อผ้า การศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ ค่าใช้จ่ายการเดินทาง ค่าที่อยู่อาศัย และค่าพยาบาล เป็นต้น

1.3 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่สนใจควรทำการประมวลข้อมูลพื้นฐาน สถานการณ์ และสภาพปัญหาของกลุ่มเด็กบวทองถนนอย่างเป็นระยะ ๆ อาทิ ทุก ๆ สามเดือนเพื่อเป็นการสำรวจชีวิตความเป็นอยู่และข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ของกลุ่มเด็กบวทองถนน ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสามารถให้การช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบวทองถนนได้อย่างถูกต้อง

1.4 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ควรนำผลรูปแบบการช่วยเหลือกลุ่มเด็กบวทองถนนรายบุคคลไปขยายผลการช่วยเหลือกลุ่มเด็กเหล่านี้ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งในลักษณะการให้เงินช่วยเหลือและการสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ และการส่งเสริมการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมตามความสนใจของกลุ่มเด็กบวทองถนน โดยผ่านการทำงานของภาคีเครือข่ายการทำงานด้านเด็กบวทองถนนในพื้นที่

1.5 สำนักงานกศน. กทม. ร่วมกับองค์กรภาคเอกชนที่ทำงานกับกลุ่มเด็กบวทองถนนรายบุคคล ควรประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของกลุ่มเด็กบวทองถนน โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพ และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับตามความเหมาะสม ปรับลักษณะการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการทำงานเพื่อสร้างเสริมศักยภาพกลุ่มเด็กบวทองถนนรายบุคคล และการรับช่วงต่อการทำงานที่เป็นระบบในลักษณะภาคีการส่งเสริมการพัฒนา กลุ่มเด็กบวทองถนน

1.6 ควรเพิ่มประสานการทำงานร่วมมือกันเป็นเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ สำหรับกลุ่มเด็กบนท้องถนนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ระหว่างหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง องค์กรภาคเอกชน ที่ทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาคที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบให้มากขึ้น

1.7 หน่วยงานภาครัฐ อาทิ สำนักงานกศน. ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาควรนำสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับ ครูข้างถนนและคนทำงานกับเด็กบนท้องถนนที่ได้จากงานวิจัย ได้แก่ สมรรถนะด้านทัศนคติ สมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านความรู้ ไปวางแผน วิเคราะห์ และพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพครูและ คนทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนน

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเข้าใจและการสื่อสารสาธารณะการปฏิบัติงานของครู และองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และการสื่อสารสาธารณะ โดยผลิตสื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และผลการปฏิบัติงานของครูและองค์กรทำงานกับกลุ่มเด็กบนท้องถนน โดยเสริมสร้างความเข้าใจ และการสื่อสารสาธารณะ โดยผลิตสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และผลการปฏิบัติงานของครูและองค์กรทำงานกับกลุ่ม เด็กบนท้องถนนอย่างต่อเนื่องในทุกช่องทางการสื่อสารเพื่อกระตุ้นความสนใจในปัญหาและความสำคัญในการช่วยเหลือ และระบบการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบนท้องถนนของประชาชนในสังคม

## เอกสารอ้างอิง

- Ampairat, A. (2002). *Communication Between Street Teachers and Street Children: A Case Study of the Area Under Arun-Amarin Bridge, Bangkok Noi District, Bangkok*. Thesis of the Degree of Master Program. Nonthaburi: Dhurakij Pundit University.
- Equitable Education Fund. (2019). *Equity Education Fund (EEF) Reports 23,382 Out-of-School Children Re-Enrolled in Education*. [Online]. Retrieved from: <https://voicetv.co.th/read/xrl1j90pW>
- Imsuwan, C. (2009). *Five Preliminary Agreements Before Becoming a Non-Formal Education Student*. [Online]. Retrieved from: <https://www.moe.go.th>
- Jarungkiattikul, S. (2018). *The Twenty-First Century Skills*. [Online]. Retrieved from: <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66054/-teartedu-tearttea>
- Jitradub, S. S., & Mohammadraksaphon, D. (2020). *Knowledge for understanding street children*. [Online]. Retrieved from: [https://www.matichon.co.th/article/news\\_1928722](https://www.matichon.co.th/article/news_1928722)
- National Child and Youth Development Promotion Board. (2018). *The Second National Child and Youth Development Plan, 2017–2021* (incorporating the Second National Action Plan for Child and Youth Development, 2017–2021) (2<sup>nd</sup> Edition). Bangkok: J.S. Printing Press.
- Office of the National Education Commission. (2002). *National Education Act B.E. 2542 (1999) and Amendments (Second Edition) B.E. 2545 (2002)*. Bangkok: Prikwam.

- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2008). *Non-Formal and Informal Education Promotion Act, B.E. 2551*. Bangkok: Ministry of Education.
- Paosopa, J. (2004). *Writing Competency Standards*. Bangkok: Vocational Education Research and Development Center, Department of Vocational Education.
- Sibmeunpiam, N. (1992). *A model for helping street children in Thailand: A delphi study*. Thesis of the Degree of Master's Program. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Servaes, J. (2003) *Approaches to Development; Studies on Communication for Development* Paris: UNESCO
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2015). *Concepts and Theories of Communication for Development in Course Materials for Communication and Development, Units 1–8*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Surakhajomdej, L. & Yoosaaard, N. (2017). *Behavior and migration of street children: A case study of Khon Kaen Municipality, Khon Kaen Province. The Proceedings of the 13<sup>th</sup> Mahasarakham Research Conference. Mahasarakham University, Thailand.*
- Thammawithikun, A. (2010). *Non-Formal and Informal Education in the Present Day*. [Online]. Retrieved from: [https://panchalee.wordpress.com/2010/12/21/nfe\\_ac1/](https://panchalee.wordpress.com/2010/12/21/nfe_ac1/)
- The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) (2017) *Rights of Children in Street Situations General Comment No.21 (2017) on Children in Street Situations*. [Online]. Retrieved from: <https://www.streetchildren.org/resources/rights-of-children-in-street-situations-general-comment-no-21-2017-on-children-in-street-situations/>